

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Εισαγωγή στη γλωσσική πολιτική

Διάλεξη 6α: Επίσημες γλώσσες της Ε.Ε.

Ελένη Καραντζόλα

Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

6^η ΔΙΑΛΕΞΗ

ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

- ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
- ΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ ΣΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Γλωσσικές Πολιτικές στην Ε.Ε.

(Μέρος Α΄)

1. ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η Ε.Ε. είναι **υπερκρατικός** και όχι **διακρατικός** οργανισμός.

Αντίθετα με άλλους οργανισμούς δεν μπορεί να παραγνωρίσει τις γλώσσες των μελών της, π.χ.:

- το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει **47 κράτη μέλη** και μόνο **2 επίσημες**, την αγγλική και τη γαλλική, ενώ οποιαδήποτε εξυπηρέτηση προς άλλες γλώσσες επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του εκάστοτε κράτους,
- ο Ο.Η.Ε. έχει **έξι επίσημες** (αγγλικά, γαλλικά, κινέζικα, ρώσικα, ισπανικά και αραβικά) **με 192 κράτη- μέλη**. Έτσι, εκπρόσωποι ορισμένων κρατών μιλούν τη μητρική τους γλώσσα στις συνεδριάσεις, ενώ άλλοι, οι περισσότεροι, δεν μπορούν να το κάνουν.

(συνέχεια)

Η γλωσσική ποικιλομορφία είναι συστατική της Ε.Ε.:

Άρθρο 22 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε

«Η Ένωση σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική και γλωσσική πολυμορφία».

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα που ιδρύθηκε το 1950, αποτέλεσε το πρώτο βήμα για τη διαμόρφωση της σημερινής Ε.Ε.

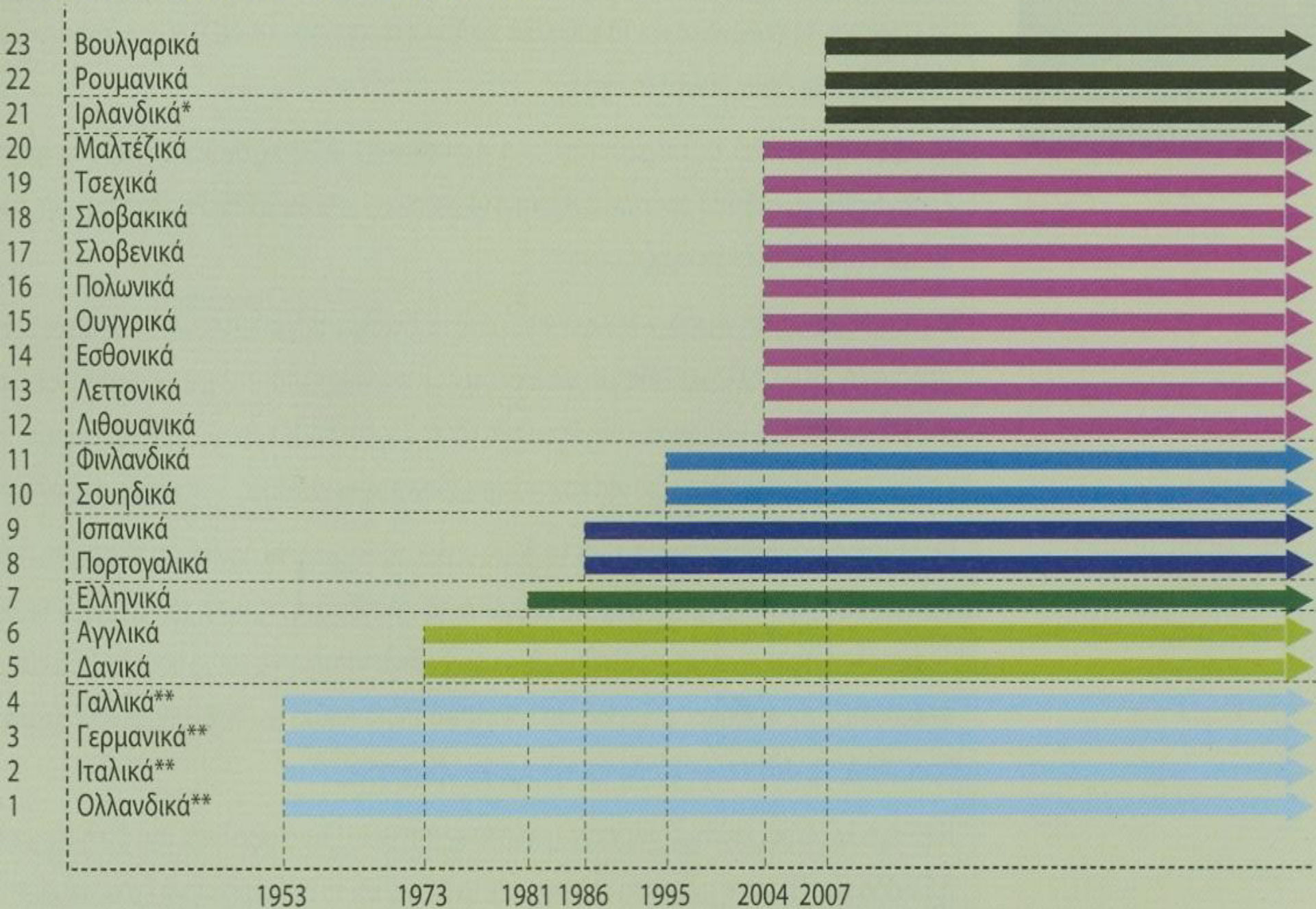
Το 1958 οι επίσημες γλώσσες (ιταλικά, γαλλικά, γερμανικά και ολλανδικά) ορίστηκαν με τον κανονισμό αριθ. 1 του Συμβουλίου που τροποποιούταν με κάθε προσχώρηση νέων χωρών. Όταν μία χώρα γίνεται μέλος της Ε.Ε., η επίσημη γλώσσα της γίνεται και επίσημη γλώσσα της Ε.Ε.

Έτσι η Ε.Ε. από **11** το 2001 σήμερα* έχει τις **23** εξής επίσημες γλώσσες: τα βουλγαρικά, τα τσεχικά, τα δανικά, τα ολλανδικά, τα αγγλικά, τα εσθονικά, τα φινλανδικά, τα γαλλικά, τα γερμανικά, τα ελληνικά, τα ουγγρικά, τα ιρλανδικά, τα ιταλικά, τα λετονικά, τα λιθουανικά, τα μαλτέζικα, τα πολωνικά, τα πορτογαλικά, τα ρουμανικά, τα σλοβακικά, τα σλοβενικά, τα ισπανικά και τα σουηδικά.

**πριν την τελευταία διεύρυνση του 2013...*

Επίσημες γλώσσες της ΕΕ

Επίσημες γλώσσες της Ε.Ε. ανά διεύρυνση

Ε.Ε. και γλωσσική ποικιλομορφία

Όπως είδαμε, η γλωσσική ποικιλομορφία είναι συστατική της Ε.Ε.

- Ο τομέας της γλωσσικής πολιτικής είναι αρμοδιότητα του κάθε κράτους-μέλους, αλλά ειδικά μετά τη Συνθήκη του Μάαστριχτ η αλληλεπίδραση είναι πρόδηλη.
 - Η Ε.Ε. χρηματοδοτεί ποικίλες δραστηριότητες που μπορούν να υποστηρίξουν στη γλωσσική ποικιλομορφία, βοηθώντας στην διαπολιτισμική κατανόηση, όπως:
 - οι δράσεις LINGUA και SOCRATES, που στοχεύουν στην ενίσχυση της εκμάθησης ξένων γλωσσών και στη διεθνή κινητικότητα νέων και ερευνητών,
 - η αναγόρευση του 2001 (από την Ε.Ε. και το ΣτΕ) ως «Ευρωπαϊκού Έτους Γλωσσών», που ανέπτυξε 185 δραστηριότητες γύρω από την ευαισθητοποίηση του γενικού κοινού ως προς τη γλωσσική εκμάθηση,
 - περιφερειακές μειονοτικές γλώσσες, όπως τα βρετονικά, η φρισική ή η γαελική υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Γραφείο των Λιγότερο Διαδεδομένων Γλωσσών (περίπου 45 γλώσσες στην Ευρώπη των 15).
- Ωστόσο, υπάρχουν δομικοί και ιδεολογικοί λόγοι που οδηγούν στην ολοένα και αυξανόμενη χρήση της αγγλικής, όπως θα δούμε στη συνέχεια

2. ΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ ΣΤΟΥΣ ΘΕΣΜΟΥΣ ΤΗΣ Ε.Ε.

Η ένταση ανάμεσα σε εθνικές και υπερθνικές πολιτικές, ανάμεσα στη μονογλωσσία και την πολυγλωσσία, το προσωπικό και το θεσμικό μπορεί να συνοψιστεί ως εξής:

- Στα άτομα από τα κράτη-μέλη (πολιτικοί, εμπειρογνώμονες κ.ά.) παρέχεται μετάφραση και διερμηνεία, οπότε μπορούν να συνεχίσουν να λειτουργούν μονογλωσσικά. Τα έγγραφα, από την άλλη, συνδυάζουν ατομική μονογλωσσία και διεπιδραστική πολυγλωσσία.
- Οι υπάλληλοι των θεσμών της Ε.Ε. είναι ατομικά πολύγλωσσοι (καθώς δεν βρίσκονται στην υπηρεσία ενός κράτους-μέλους αλλά του υπερεθνικού θεσμού) και συμβάλλουν στη διατήρηση της θεσμικής διεπιδραστικής πολυγλωσσίας.
- Η θεσμική υποστήριξη της Ε.Ε. για την πολυγλωσσία εφαρμόζεται μόνο στις γλώσσες που τυχαίνει να είναι επίσημες, έτσι λ.χ. η λετονική, με λιγότερο από 1 εκατ ομιλητές είναι, ενώ η καταλανική, που διαθέτει περισσότερους ομιλητές από τη δανική και τη φινλανδική, δεν είναι.

(συνέχεια)

Γεγονός παραμένει ότι παρά τη διακηρυγμένη πίστη της Ε.Ε. στη γλωσσική πολυμορφία και την αναγνώριση ως επισήμων όλων των επίσημων γλωσσών των κρατών-μελών, στις εσωτερικές διεργασίες της Ε.Ε. χρησιμοποιείται περιορισμένος αριθμός γλωσσών: **αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά.**

Και αυτές όμως δεν είναι ισομερώς κατανεμημένες στη χρήση τους, αφού **τυπικά** χρησιμοποιούνται οι **2** (αγγλική, γαλλική), ενώ **ουσιαστικά** η **1** (η αγγλική).

Άλλα συνηθισμένα παράπονα αφορούν:

- Τη μη έγκαιρη μετάφραση των εγγράφων
- Την έκταση και κακή διατύπωση σε πολλά έγγραφα
- Το να είναι διαθέσιμα μόνο στην αγγλική ή και τη γαλλική έγγραφα που όφειλαν να είναι σε όλες τις γλώσσες
- Λάθη ή αστοχίες στις μεταφράσεις
- Το γεγονός ότι η βασική οθόνη του ιστότοπου της Ε.Ε. είναι μόνο σε ορισμένες επιλεγμένες γλώσσες.

Η ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΩΣ ΓΛΩΣΣΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

Γραπτά

Προφορικά

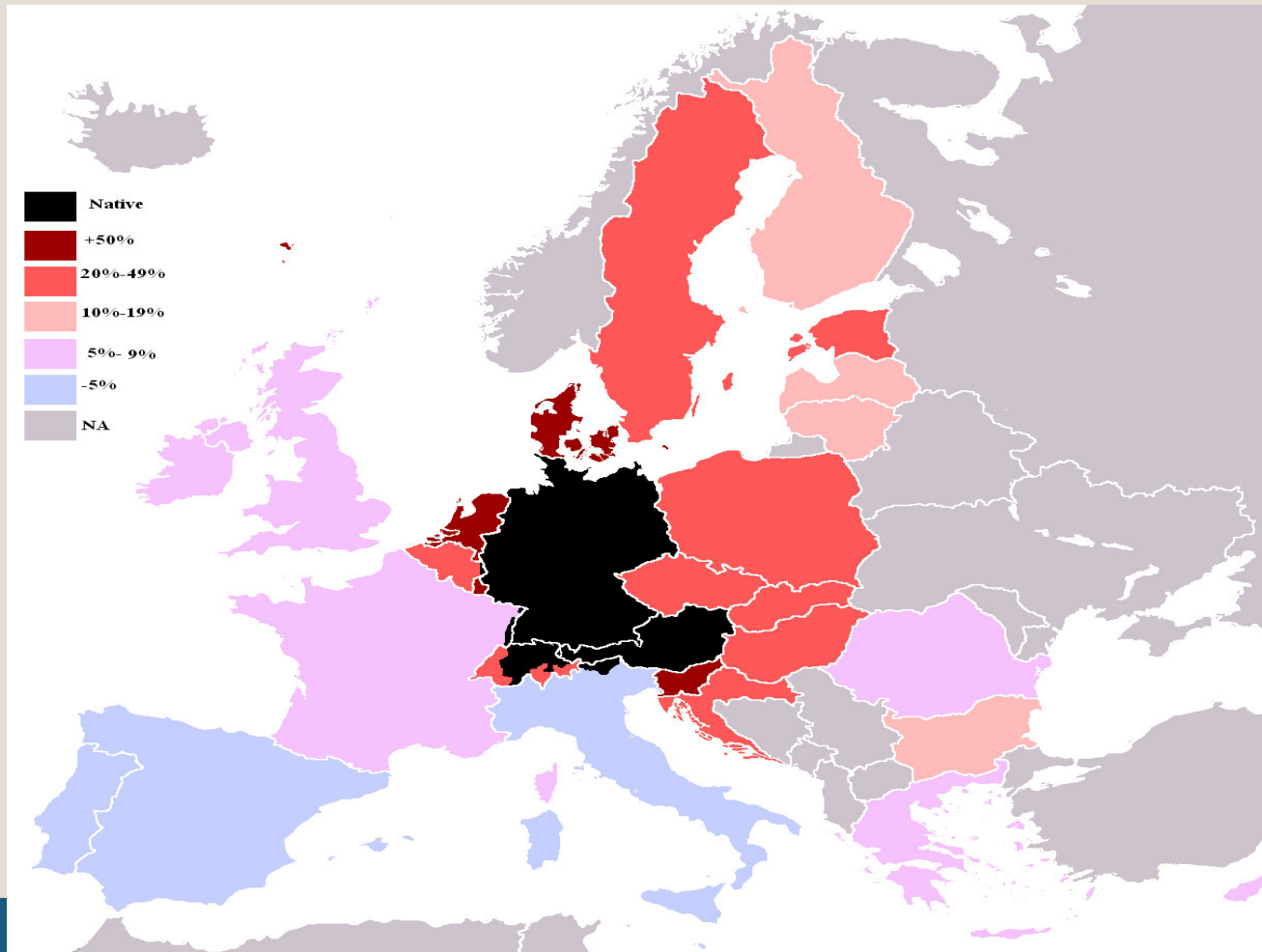
	% υπαλλήλων που χρησιμοποιούν τη γλώσσα	% της συνολικής επικοινωνίας	% υπαλλήλων που χρησιμοποιούν τη γλώσσα	% της συνολικής επικοινωνίας
--	---	---------------------------------	---	---------------------------------

γαλλική	92,5	64,0	90,1	62,0
αγγλική	73,3	35,0	60,8	31,0
γερμανική	18,3	1,0	15,0	6,0
ισπανική	6,7	-	9,2	-
ιταλική	8,3	-	-	6,7

Πηγή: Gehnen (1991) Haselhuber (1991) Ammon (1991), 311-313

Η **γαλλική** κατέχει προνομιούχα θέση στο εσωτερικό της Ένωσης, εξαιτίας ιστορικών και πολιτικών λόγων: η ιεραρχία των οργάνων της Ε.Ε. εκφραζόταν μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90 στη γλώσσα αυτή, και η έδρα των οργάνων βρίσκεται σε γαλλόφωνες περιοχές (Βρυξέλλες, Λουξεμβούργο, Στρασβούργο).

Η **γερμανική**, αν και είναι η πρώτη μητρική γλώσσα μεταξύ των κατοίκων της Ε.Ε., ήταν ανέκαθεν σε περιορισμένη χρήση στο εσωτερικό της Ένωσης.

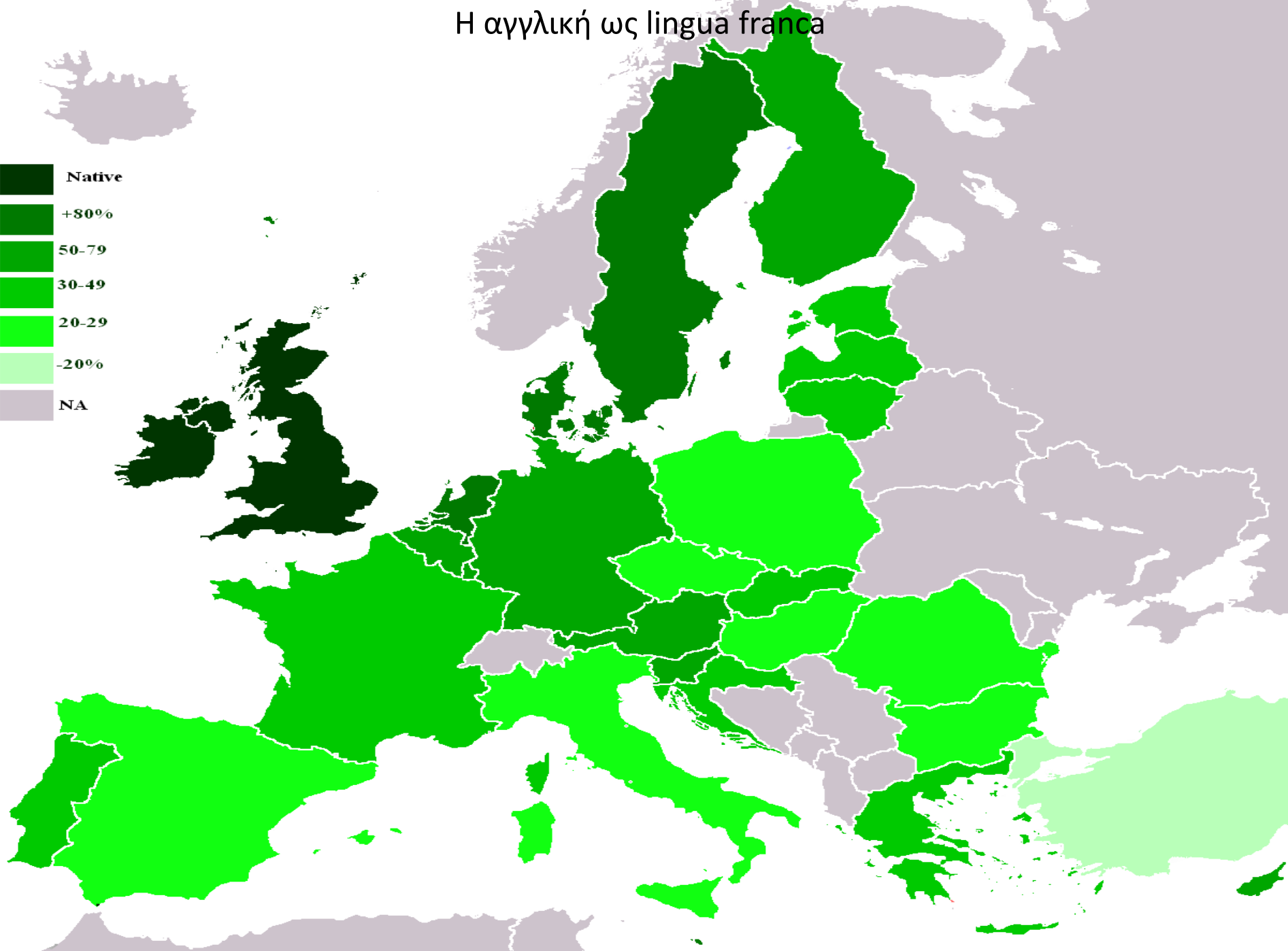
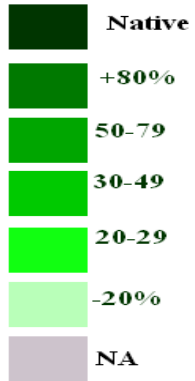
(συνέχεια)

Από τη διεύρυνση του 1995 και μετά, η αγγλική κερδίζει συνέχεια έδαφος και τείνει να επιβληθεί...

- η καθημερινή **ενημέρωση των δημοσιογράφων** που γινόταν παραδοσιακά στα γαλλικά γίνεται πια στα αγγλικά,
- η **Διάσκεψη του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου** στο Λουξεμβούργο, που γινόταν στα γαλλικά, τώρα γίνεται αδιακρίτως και στις δύο γλώσσες,
- στις **σελίδες πληροφόρησης στο Internet** κυριαρχεί η αγγλική, και έπεται η γαλλική και οι άλλες γλώσσες.

Η αγγλική ως lingua franca

Ερώτηση: «Ποιες γλώσσες, εκτός από τη μητρική σας γλώσσα, γνωρίζετε αρκετά καλά ώστε να μπορείτε να συνομιλήσετε;»

Απαντήσεις:

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ειδική έρευνα Ευρωβαρόμετρου αριθ. 243 του 2006.

Οι Γλώσσες Εργασίας της Ε.Ε.

ΓΛΩΣΣΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΧΡΗΣΗΣ
αγγλικά	73,5%
γαλλικά	12,3%
γερμανικά	2,4%

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Η Ευρώπη σε Εξέλιξη - Μιλώντας για την Ευρώπη (Οι γλώσσες στην Ε.Ε.)». Λουξεμβούργο, 2008.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε.

- Πώς τα αγγλικά ως γλώσσα της παγκοσμιοποίησης επιδρούν στις εθνικές οικονομικές, πολιτιστικές και εκπαιδευτικές πολιτικές της ηπειρωτικής Ευρώπης, στα επαγγελματικά προσόντα, στην κινητικότητα και στις προσωπικές ελευθερίες;
- Μήπως οι διαδικασίες που ακολουθούνται προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δίνουν στους ομιλητές των «υψηλών» γλωσσών, κυρίως της αγγλικής και της γαλλικής, περισσότερα προνόμια, και αν ναι, τι μπορεί να γίνει για να διορθωθεί το πρόβλημα;
- Εφόσον οι ομιλητές της καταλανικής, της ουαλικής και άλλων μειονοτικών γλωσσών δεν έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιούν τις γλώσσες τους στους θεσμούς της Ε.Ε., αυτό σημαίνει ότι μόνο ορισμένες γλώσσες χρησιμοποιούνται για να δημιουργήσουν την «Ευρώπη»; Εάν ναι, η «έμφαση στην ποικιλομορφία (σλόγκαν της Ε.Ε.) εφαρμόζεται μόνο στις προνομιούχες γλώσσες; Μπορεί η ευρωπαϊκότητα και η ιδιότητα του ευρωπαίου πολίτη να εκφραστεί σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή γλώσσα; Είναι η ευρωπαϊκή γλωσσική ταυτότητα πολυγλωσσική;

(συνέχεια)

- Πρακτικές λύσεις απαιτούνται στις πολλαπλές επικοινωνιακές ανάγκες της δι-ευρωπαϊκής επικοινωνίας στο πολιτικό, επιχειρηματικό, πολιτιστικό και άλλα πεδία, άλλα είναι οι πραγματιστικές λύσεις συμβατές με τις αρχές της ισότητας, των γλωσσικών δικαιωμάτων, των ανθρώπινων δικαιωμάτων;
- Μπορούν τα αγγλικά, και άλλες ξένες γλώσσες με επιρροή, να μαθαίνονται και να χρησιμοποιούνται χωρίς να απειλούν άλλες γλώσσες;
- Τίθενται σοβαρά τα θέματα γλωσσικής πολιτικής προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ε.Ε.; Υπάρχει εποικοδομητικός διάλογος ανάμεσα σε πολιτικούς, γραφειοκράτες, ακαδημαϊκούς διαφόρων ειδικοτήτων (κυρίως στην εκπαίδευση, τις πολιτικές επιστήμες, το διεθνές δίκαιο, τα οικονομικά, τις γλώσσες και τα μειονοτικά δικαιώματα), και την κοινή γνώμη;
- Τι μπορεί να γίνει προκειμένου να προκύψουν πιο στοιχειοθετημένες και πιο εμπνευσμένες γλωσσικές πολιτικές;